

Kinnitatud Mustjala Vallavolikogu
määrusega nr 2 28.03.2014

MUSTJALA VALLA ARENGUKAVA 2009-2020

Mustjala 2009

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. ARENGUKAVAS KASUTATAVAD PÕHIMÕISTED	4
2. ÜLEVAADE MUSTJALA VALLAST	5
3. MUSTJALA VALLA ARENGUNÄGEMUS.....	7
4. VALDKONDLIKUD ARENGUEESMÄRGID JA KAVANDATAVAD TEGEVUSED	8
4.1. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid	8
4.2. Haridus, noorsootöö.....	14
4.3. Kultuur, sport ja vaba aeg.....	19
4.4. Külaelu ja kodanikualgatuslik tegevus.....	24
4.5. Avalik kord ja turvalisus	28
4.6. Loodushoid ja maakasutus.....	30
Eesmärk, tegevus	35
Aeg.....	35
4.7. Ettevõtlus ja turism.....	36
4.8. Tehnilised infrastruktuurid.....	40
5. VALLA LÄHIAASTATE INVESTEERIMISPRIORITEEDID.....	44
LISA 1 ELANIKE ARV MUSTJALA VALLA KÜLADES.....	45

SISSEJUHATUS

Käesolev Mustjala valla arengukava 2009-2020 on valla pika- ja lühiajalise arengu eesmärgede määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

Arengukava on aluseks vallaelarve koostamisele, investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ning muude vahendite taotlemisele, laenude võtmisele, kapitalirendi kasutamisele ja võlakirjade emiteerimisele. Kõik seaduse alusel kohalikule omavalitsusele kohustuslikud valdkonnapõhised arengukavad, valla arengukava ning üldplaneering peavad olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus.

Oma ülesehituselt on arengukava viieosaline: esimene osa selgitab arengukavas kasutatavaid põhimõisteid, teine osa annab lühiülevaate Mustjala vallast, kolmas osa visioneerib valla tulevikupildi aastaks 2020, neljas osa sisaldab valdkondlike arengueesmärgede ja nende saavutamiseks kavandatavaid tegevusi. Valla lähiaastate investeerimisprioriteedid on esitatud arengukava viiendas peatükis.

Arengukava on koostatud vallavalitsuse poolt moodustatud töörühmade seisukohtade alusel ajavahemikul märts–august 2011. Moodustatud oli 4 töögrupp: I sotsiaalkeskond (tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, haridus, noorsootöö, kultuur, sport ja vabaaeg, külaelu ja kodanikualgatuslik tegevus, avalik kord ja turvalisus) –töögrupijuht Malve Kolli, II majanduskeskkond (ettevõtlus, turism)–töögrupijuht Enno Kolter, III looduskeskkond (loodus- ja keskkonnakaitse, maakasutus) – töögrupijuht Ilmar Pungar, IV tehiskeskond (teed ja tänavad, sadamad ja lautrikohad, soojamajandus ja energia, veevarustus ja kanalisatsioon, jäätmekäitlus, internet ja andmeside, heakord) – töögrupijuht Jaanus Pere. Kõikide töögruppide aruteludest võttis osa vallavanem Kalle Kolter. Arengukava koostamist konsulteeris Annika Trummar.

Töörühmajuhtide eestvedamisel kokkupandud töörühmadesse kuulusid vallavolikogu ja vallavalitsuse liikmed, valla allasutuste töötajad, ettevõtjad ja tavakodanikud ning vallas tegutsevate kodanikeühenduste esindajad. Kokku toimus 10 arutelu. Peale arengukava projekti valmimist võimaldati avaliku väljapaneku ja arutelu käigus oma ettepanekuid ning kommentaare esitada kõigil, kes selleks soovi avaldasid. Selle tulemusena valmis käesolev Mustjala valla arengukava 2009-2020.

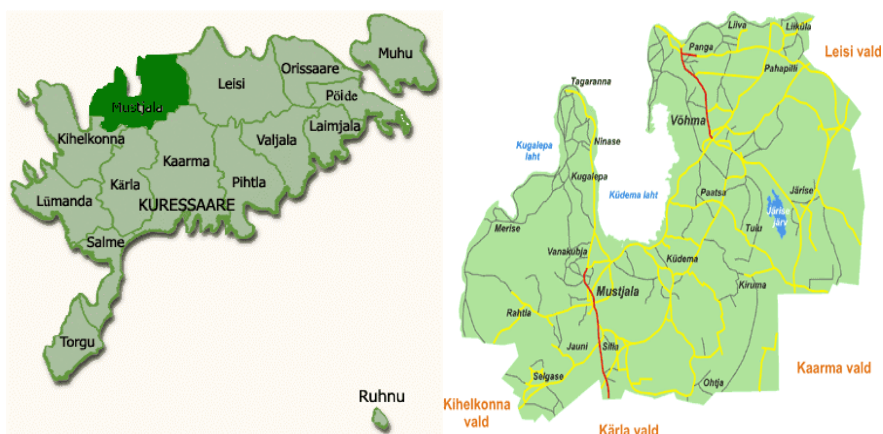
1. ARENGUKAVAS KASUTATAVAD PÕHIMÕISTED

Arengukava	omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (KOKS § 37).
Strateegiline eesmärk	visioonist lähtuv üldkirjeldus, milleni soovitakse teatud ajaks jõuda – millist seisundit tahetakse aja jooksul saavutada.
Turismoode	terviklik külastuselamus, mis tugineb füüsilistele, emotsionaalsetele ning elamuslikele elementidele, koosnedes väga mitmesugustest erinevatest toodetest, teenustest ja viisist, kuidas neid külastajale pakutakse. Turismoode põhineb puhtal füüsilisel keskkonnal, kohaliku kultuuri ja kogukonna positiivsel esitlemisel ning pakub külastajale midagi unikaalset – identiteet, mis erineb konkurentidest.
Visioon	soovitud tulevikupilt, mida tahetakse teatavaks ajaks saavutada.
Üldplaneering	planeering, mis koostatakse kogu valla territooriumi või selle osade kohta ja mille üheks olulisemaks ülesandeks on valla territoriaal-majandusliku arengu põhisuundade kavandamine, kestva ja säästva arengu tingimuste määratlemine ning nende sidumine territoriaalmajandusliku arenguga. Kehtestatud üldplaneering on aluseks detailplaneeringute koostamisele.

2. ÜLEVAADE MUSTJALA VALLAST

Mustjala vald asub Saaremaa põhja-loodeosas, hõlmates 236 km² suuruse maa-ala, kus elab 711 inimest (seisuga 01.01.2014) – 3,2 elanikku ruutkilomeetril. Merepiiri pikkus on ca 60 km. Rannajoon on vähe liigestatud. Suurimad lahed on Tagalaht, Merise, Kugalepa, Küdema ja Panga laht, suurimad poolsaared Ninase ja Panga, suurim saar Laidu saar. Naabriteks on idasuunal Leisi, kagu-lõunasuunal Kaarma, Kärla ja Kihelkonna vallad.

Valla territooriumil on 21 küla: Jauni, Järise, Kiruma, Kugalepa, Küdema, Liiküla, Liiva, Merise, Mustjala, Ninase, Ohtja, Paatsa, Pahapilli, Panga, Rahtla, Selgase, Silla, Tagaranna, Tuiu, Vanakubja ja Võhma (vt Lisa 1). Keskuseks on Mustjala alevik, mis asub 29 km kaugusel Kuressaarest.

Valda läbivad riigi tugimaantee Kuressaare-Võhma-Panga ning –kõrvalmaanteed Tõlli-Mustjala-Tagaranna, Mustjala-Kihelkonna-Tehumardi, Silla-Küdema, Järise-Asuka, Pahapilli-Panga ja Orissaare-Leisi-Mustjala.

Mustjala vald on metsarikkaim piirkond Saaremaal (metsamaad on kokku 13753,8 ha) ning on tuntud oma unikaalselt kauni, tööstusest rikkumata looduse poolest. Vald väärib äramärkimist mitmete vaatamisväärsuste ning kultuurilembuse poolest. Siin asub Saaremaa kõrgeim ja kauneim pankrannik – Panga pank, mille kõrgus on 21,3 m. Ninase poolsaarel asuvad Ninase pank, “Estonia” mälestusmärk, Tagaranna romantiline kaluriküla, mis on üks paremini säilinud vanu külasid Saaremaal ja mille lähedal asuvad ka nõukaegsed militaarobjektid. Mustjala-Tagaranna maantee kõrvale jäävad Piret ja Tõll – kaks puktuulikute ümberehitatud rahvarõivais puunukku. Mustjala vallas asuvad Tuiu rauasaatme mäed, kus on 12-14. sajandist pärit iidne rauasulatuskoht, Paatsa maalinn, Küdema kurisu, Võhma muinaslinnus, Kalja karstiaala ja Maapere raun.

Äramärkimist väärib superhea akustikaga muinsuskaitse all olev Mustjala Anna kirik (1863), kus juba kümmekond aastat järjest professionaalsel tasemel muusikafestivale ja kontserte korraldatakse ning Mustjala Apostlik-Õigeusu kirik (1873). Mustjala maineürituseks on vabaõhuetendus Mustjala pulm, mis 2002. aastast on kinnitatud Eesti traditsiooniliste rahvakultuuri ürituste nimekirja ja läbi kruisiturismi tutvustanud end ka laiale maailmale.

Mustjala vald on sadamavalld. 2006. aasta juunis avati Ninase poolsaarel Tammel Saaremaa süvasadam, mida tänaseks on külastanud mitmed kruisilaevad. 2006-2011 külastas valda üle

11000 kruisituristi, mis andis positiivse tõuke väikeettevõtluse arengule vallas. Kuna süvasadam on Saaremaa üks turismimagnetitest, ületab Mustjala valda külastavate siseturistide arv kruisituristide arvu tuhandete inimeste võrra aastas. Lähiaegade Mustjala valla arengu muutused on kindlasti seotud Saaremaa sadama maailmakaardile kandmisega.

Sadamaga kaasnev võimalus teenindussfääri arendamiseks suurendab püsielanikkonda tulevikus ca 100 inimese võrra. Võib arvata, et edasine rahvaarvu kasv suundub paremini juurdepääsetavatesse looduskauinitesse piirkondadesse, samuti piirkondadesse, mis on paremini varustatud teenindussfääriga. Väga paljudele neist sisserändajatest on lisaks enda juurtele ja mingile juhuslikule valikule väga oluliseks mõjutajaks just avalike teenuste olemasolu ja kvaliteet vallas, aga ka hoonestatud alade, maakasutuse sihtotstarvete asetus ning sobivus looduslikku ja sotsiaalsesse keskkonda.

Mustjala valla arengu eeldused

- Saaremaa sadam
- Tugevad kultuuritraditsioonid (Mustjala muusikafestival, Mustaja pulm)
- Vaatamisväärsuste rohkus
- Puutumatu loodus, pankrannik, rannavallid
- Metsa rohkus
- Merepiir
- Valda läbivad riigimaanteed

3. MUSTJALA VALLA ARENGUNÄGEMUS

Mustjala valla visioon 2020

Mustjala on turvalise¹ elukeskkonna, vaatamisvääruste rikkuse ja tugevate kultuuritraditsioonidega vald, kuhu noored soovivad peale õppimist tagasi pöörduda ning mujalt pärit inimesed elama asuda ja puhkama tulla.

Strateegilised arengusuunad

1. Soodsa elu- ja ettevõtluskeskkonna loomine, tagamaks püsielanike jäämine, noorte tagasi tulemine ning uute elanike asumine Mustjala valda	2. Looduskeskkonna väärtustamine ja hoidmine	3. Kohaliku kultuuripärandi ja –traditsioonide väärtustamine ja arendamine	4. Külustus-, puhkamis- ja vaba aja võimaluste mitmekesistamine, looduslähedaste puhkevõimaluste loomine
--	--	--	--

Strateegilised eesmärgid

- Mustjala valla südames on kujunenud terviklik kultuuriruum, kus on ajakohased kultuuri- ja spordirajatised ning on kasutusele võetud uusi tegevuspaiku.
- Mustjala vallas on igale lapsele loodud tingimused kvaliteetse ja konkurentsivõimelise alus- ja põhihariduse omandamiseks, väärtustatakse huvihariduse omandamist ja elukestvat õppimist.
- Lasteaed-Põhikool on kujundatud piirkondlikuks haridus-, kultuuri- ja spordikeskuseks, mida on võimalik kasutada kõigil valla elanikel.
- Elanikele on tagatud toimetulek ja turvalisus lähtuvalt valla ja riigi võimalustest ning arstiabi teenuse kättesaadavus koostöös Mustjala Päärastikeskusega.
- Toimub loodusvarade säästlik kasutamine.
- Toetatud on kohalikul eripäral ja traditsioonidel põhinevate turismitoodete arendamist (loodusturism ja pärandkultuuritooted).
- Aidatud on kaasa ajalooliselt väljakujunenud tegevusvaldkondade taastamisele ja arendamisele.

¹ Turvaline, st sotsiaalselt turvaline, puhta looduskeskkonnaga, maandatud keskkonnariskidega, madala kuritegevusega jne.

4. VALDKONDLIKUD ARENGUEESMÄRGID JA KAVANDATAVAD TEGEVUSED

4.1. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Hetkeolukord

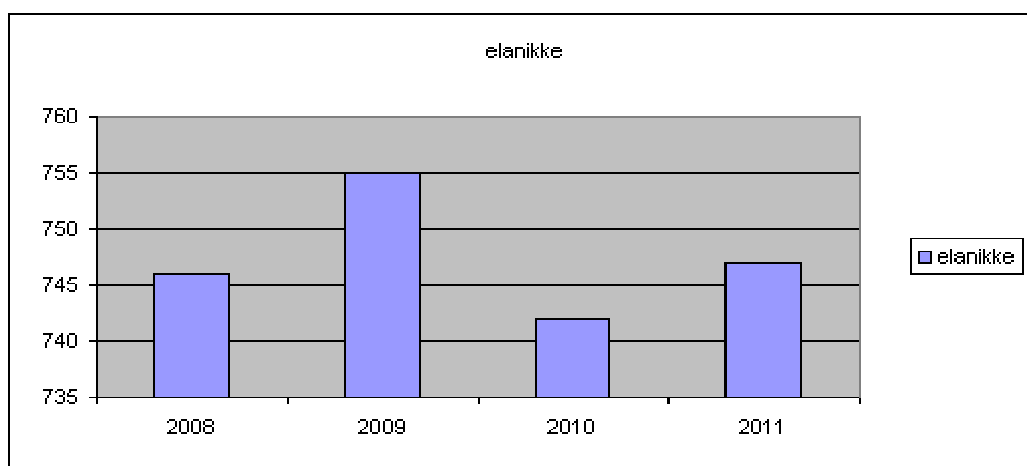
Seisuga 01.01.2011 on Mustjala vallas 747 elanikku, neist kuni 6-aastaseid lapsi 48 ehk 6,43% elanikest, kuni 18-aastaseid noori 70 ehk 9,37%, tööealisi inimesi 464 ehk 62,11% ja eakaid üle 64-aastaseid 165 ehk 22,09% valla elanikest.

Sotsiaalsete gruppide lõikes jaguneb rahvastik järgmiselt: vanaduspensionäre on 205 ja see teeb 28% elanikest, erinevate puudeastmetega inimesi on 101 ehk 13,5% elanikest, töövõimetuspensionäre 62 ehk 14,62% tööealistest inimestest ja töötuid on 28 ehk 4,3% elanikest (01.01.2011).

Ajavahemikul 01.01.2008-2011 on valla elanike arv kõikunud 742 ja 755 vahel

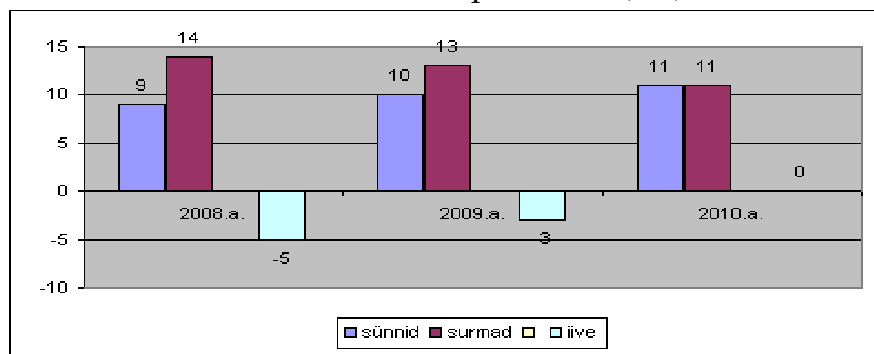
Rahvastik aastatel 2008 -2011

	1.01.2008	1.01.2009	1.01.2010	1.01.2011
elanikke	746	755	742	747

Joonis 1. Mustjala valla elanikkond, 01.01.2008-01.01.2011

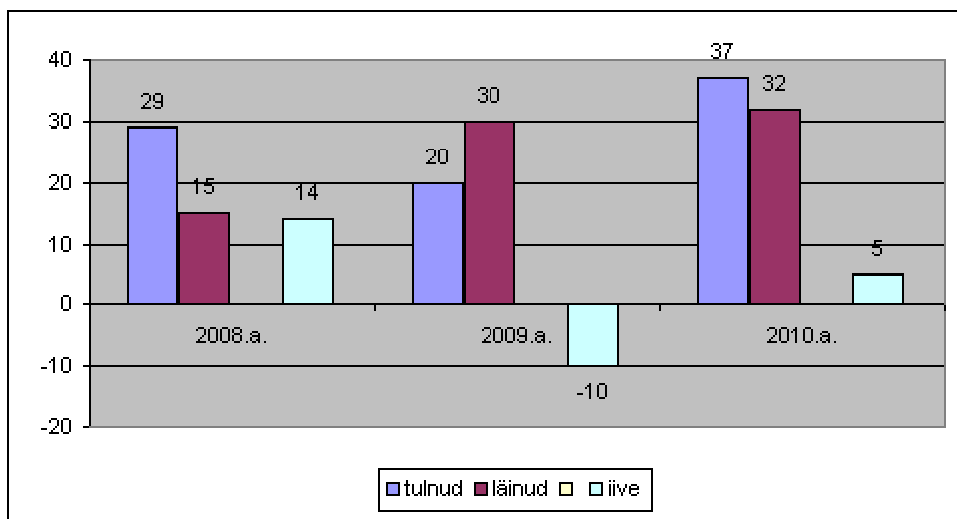
Loomulik iive on aastatel 2008-2011 kokkuvõttes olnud negatiivne(-3) aga mehhaaniline iive on antud aastatel olnud positiivne (+9)

Joonis 2. Sünnid ja surmad, 01.01.2008-2010

Iive rändest aastatel 2008 - 2010

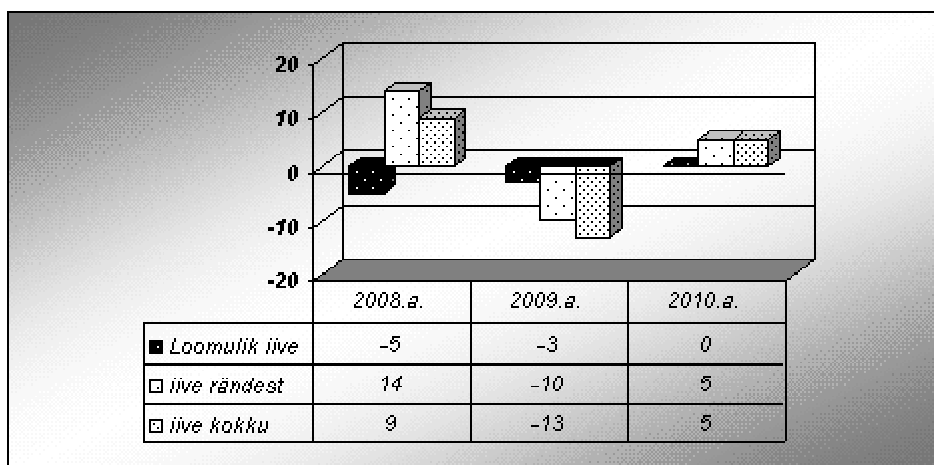
	2008.a.	2009.a.	2010.a.
tulnud	29	20	37
läinud	15	30	32
iive	14	-10	5

Joonis 3. Saabujad ja lahkujad, 01.01.2008-01.01.2010

Rahvastiku dünaamika aastatel 2008 - 2010

	2008.a.	2009.a.	2010.a.
Loomulik iive	-5	-3	0
iive rändest	14	-10	5
iive kokku	9	-13	5

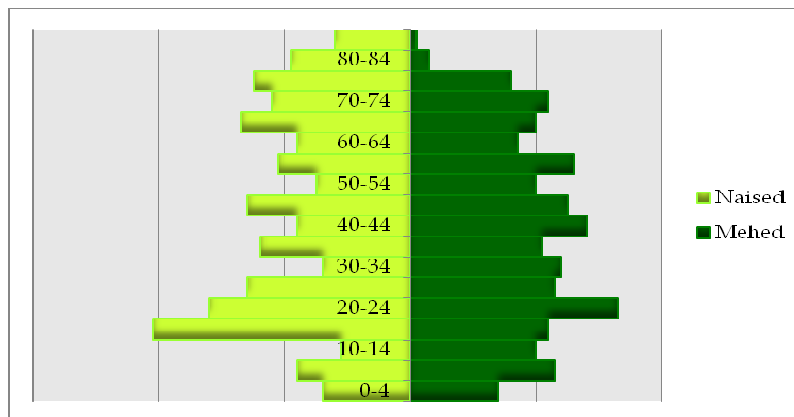

Joonis 4. Mustjala valla rahvastiku dünaamika, 01.01.2008-01.01.2010

Kui mõni aeg tagasi olime arvamusel, et tulevikus sünnib vallas keskmiselt kuni viis last aastas, siis praeguste näitajate põhjal see nii ei ole. Aastatel 2008-2010 on sündinud 30 last ja see teeb keskmiselt 10 last aastas.

Tööealiste inimeste arv vallas püsib lähima 8-10 aasta jooksul suhteliselt stabiilsena (vt Joonis 5).

Joonis 5. Mustjala valla rahvastiku soolis-vanuseline koosseis, 01.01.2010

Allikas: Statistikaamet

Kriitilisem periood algab peale 2014. aastat, kui tööturule hakkab jõudma väikesearvuline 1990-ndatel aastatel sündinud põlvkond, pensioniikka jõuab aga suhteliselt rohkearvuline 40-50 aastaste põlvkond. Noorte väljaränne on küll probleemiks kuid mingi aeg tulla tagasi ja rajatakse kodu.

Sotsiaalteenuseid, mida on võimalik vallas praegu saada on järgmised: koduteenused – kauplusauto varustab kaugemate külade vanureid ja puudega inimesi toiduainetega, viies kauba neile koju kätte; transporditeenus (haigete transportimine nii perearstile kui ka Kuressaarde eriarstile või haiglasse ja tagasi); hooldaja hooldajatoetusega ja hooldustoetus; ööpäevaringne hooldamine hooldekodus (ostame teenuse naabervallast); pesupesemise ja dušikasutamise võimaldamine; invaabivahendite andmine; sotsiaalnõustamine (ka suunamine eriala spetsialistide vastuvõtule); tugisikuteenuse võimaldamine; laste erivajaduste varajane väljaselgitamine perearsti poolt, kooli on hädasti vaja sotsiaal- või eripedagoogi kes tegeleks parandusõppega, eluasemeteenused - sotsiaalpinna kasutamise võimalus kuni 4 inimesel. Elanike turvalisusele mõeldes on muretsetud lastele ja vanuritele helkurid ja eakatele ja lastega peredele on paigaldatud tubadesse suitsuandurid. Töötutele on väljapakutud koolitusi nii vallas kohapeal kui ka Saaremaa Õppekeskuse poolt organiseeritud kursustel, neis on osalenud edukalt 8-9 töötut.

Põhiprobleemid

- Päevakeskuse väljaarendamine
- Hooldekodukohtade nappus maakonnas.
- Eakate ja erivajadustega inimeste toimetulek.
- Alkoholism ja sellest tulenevad probleemid peredes.
- Töötud – toimetulematus ja pikaajaline töötus.
- Elanikkonna vananemine.

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Kõigile elanikele on tagatud kvaliteetse esmatasandi arstiabi kättesaadavus vallas.				
1.1. Perearstipunkti säilitamine kohapeal (tasuta ruumid)	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
1.2. Esmase tervisekontrolli võimaldamine tervisekindlustuseta valla elanikele (töötud)	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
1.3. Elanikele transpordi võimaldamine perearsti vastuvõtule saamiseks (Võhma)	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
Eesmärk 2: Elanikele on vajadusel võimaldatud hooldekoduteenust ja sotsiaalpinna kasutamist.				
2.1. Osalemine Lääne-Saaremaa ühise hooldekodu laiendamise projektis	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
2.2. Sotsiaaleluruumide sisustamine. Õhksoojuspumba soetamine.	2011-2020		Vallaeelarve, riigieelarve	Sotsiaaltöötaja
Eesmärk 3: Vähenenud toimetulekuvõimega eakatel ja erivajadustega inimestel on aidatud iseseisvalt, pere või sotsiaaltöötaja organiseeritud teenuste abil toime tulla. Arendatud on ava- ja koduhooldusteenust.				
3.1. Päevakeskuse loomine, renoveerimine	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
3.2. Sotsiaalhooldaja ametikoha loomine (Võhma kanti)	2012		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
3.3. Pereõde, logopeed, tugiisik loomine/koolitus.	Vajadusel			
3.4. Autokaupluse käiguhoidmise toetamine (koduteenuse osutaja)	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
3.5. Omastehoolduse toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
3.6. Kodude kohandamine vastavalt erivajadustele	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja
3.7. Kaldteede ja käsipuude paigaldamine ühiskondlikult	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja

kasutatavate hoonete juurde (vallamaja, rahvamaja, raamatukogu, kool)				
3.8. Eakatele korraldatavate ürituste ja ühistegevuse toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaal- töötaja
Eesmärk 4: Jätkatud on senist (sotsiaal)toetuste maksmise süsteemi.				
4.1. Sünni-, koolitoidu-, kooli ja kodu vahelise transpordi-, gümnaasiumi ja peale põhikooli kutsekooli lõpetaja toetuse maksmine	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaal- komisjon
4.2. Sotsiaalkomisjoni otsuste alusel ühekordsete toetuste maksmise jätkamine, leevendamaks tekkinud majandusraskusi (ravimitoetus, transport)	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaal- komisjon
4.3. Toimetulekuraskustega perede lastele kulutuste kompenseerimine koolivahenditele ja ühiselamule	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaal- komisjon
4.4. Soodsamate võimaluste otsimine lastelaagrites osalemiseks ning nende tutvustamine perekondadele; perekondade toetamine transpordi korraldamisel ja laagri eest tasumisel	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaal- töötaja
4.5. Võõrutusravi ning vastavate koolituste toetamine ja tegelemine teavitustööga	Vajadusel		Vallaeelarve, tööturuamet,	Sotsiaal- töötaja
Eesmärk 5: Tõhustatud on lastekaitsetööd (perekaitsetööd), arvestades laste huve ja vajadusi.				
5.1. Koostöö tegemine probleemsete peredega alkoholilembuse kõrvaldamiseks (nii vanemad kui lapsed) ja koolikohustuse mittetäitmisest tulenevate probleemide lahendamiseks	2011-2020			Sotsiaal- komisjon
5.2. Pere tugiisiku teenuse võimaldamine; vastava töötaja koolitamine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
Eesmärk 6: Aidatud on kaasa töötute aktiviseerimisele nende tööturule naasmiseks.				

6.1.	Töötute individuaalne nõustamine sotsiaaltöötaja poolt, sh töökoha otsimisel ja kandideerimisel	2011-2020			Sotsiaaltöötaja
6.2.	Töötute informeerimine seadusemuudatustest ja tööturuameti võimalustest ja toetustest seoses tööga.	Pidevalt			Sotsiaaltöötaja
6.3.	Töötute suunamine Tööturuameti poolt korraldatavatele koolitustele	2011-2020			Sotsiaaltöötaja
6.4.	Töötute ja tööotsijate kaasamine hooajatöödele	2011-2020		Vallaeelarve	Sotsiaaltöötaja

4.2. Haridus, noorsootöö

Hetkeolukord

Mustjala vallas tegutseb üks haridusasutus Mustjala Lasteaed-Põhikool, kus õppe ja kasvatustöö aluseks on EV alushariduse raamõppekava, põhikooli riiklik õppekava ja lasteaed põhikooli õppekava, mis määravad vastavalt lapse eale arendamise programmi.

Lasteaed-põhikooli visioon: jätkusuutliku ja arenguvõimelise lasteaed-põhikooli püsimine maapiirkonna hariduskeskusena.

Meil on vallas mereäärne maa kool.

Lasteaed-põhikooli missioon: kindlustada maalapsele võrdsed võimalused konkurentsivõimelise alus-ja põhihariduse omandamiseks kodulähedases koolis.

Meie lasteaed-põhikooli põhiväärtused: 1.haritus –teadmishimuline õpilane, innustav ja hooliv õpetaja; 2.avatus-koostöö kodu, valla ja üldsusega, sallivus, hoolivus, toetus; 3.omanäolisus -kokkuhoidev koolipere, folkloori ja kodukoha kultuuri väärtustamine.

Lasteaed-põhikool asuvad ühes majas ühe juhtimise all. Laste arv on olnud stabiine, nüüd hakkab kasvama. Koolis liitklassid. Kaader kvalifitseeritud ja ametikohad täidetud. 2010 toimus koolis sisehindamine, 2011 riiklik järelvalve. Kool võimaldab haridust omandada ka HEV lastel. Puudus eripedagoogist. Koolis lähtutakse traditsioonilisest aineõppest, kus kõiki aineid õpitakse kogu õppeaasta vältel. Kooli õppekava arendustöö toimub kooli pedagoogilise meeskonnaga igal aastal ja õpilase arengu toetamiseks toimub arenguestlus kord aastas õpilase vanematega.

Kooli tugevad küljed on tugev kvalifitseeritud kaader, püsivad traditsioonid ja toimivad tugisüsteemid. Kooli nõrkused-meesõpetajate vähesus, tasustamispoliitika, puudub logopeed.

Lasteaia rahastamine toimub valla eelarvelistest vahenditest ja lapsevanema poolt kaetavast osast, mis koosneb kuu toidukulust , osalustasust.

Kooliõpetajate palgakulud katab osaliselt vald.

Lasteaed:

- 2 liitühma, kokku 28 last
- lapsi nimekirjas 01.03.11 seisuga 28
- töötajaid 5, neist 3 pedagoogi.

Kooli läheb:

2011	2012	2013
7 last	5 last	5 last

Hetkel järjekorda pole.

Põhimõte:

Lastehoiuteenuse võimaldamine kogukonna soove arvestades, mis moodustub osa kohalikust sotsiaalsest turvalisusest. Kvaliteetne alusharidus valmistab lapse ette üldhariduse omandamiseks. Lastehoid annab võimaluse vanematel tööl käia. Seadusele vastavalt peab iga KOV pakkuma oma elanikele lasteaia teenust.

Potentsiaalsed arengusuunad:

- viia lasteaia rühmaruumide sisustus kooskõlla lasteaia õppe –ja arengukavaga
- tagada turvalisus õuealal
- ehitada uus mänguväljak
- liituda tervistedendava lasteaiaga

Probleemid:

- *kaasaegse mänguväljaku puudumine
- *koostada riskianalüüs
- *puudub mänguvahendite hoiukoht
- *puudub õuepaviljon

Eesmärgid:

- *mänguväljaku ehitamine koos õuepaviljoniga
- *riskianalüüsi koostamine
- *tagada turvalisus

Strateegilised tegevused:

- *lehtla renoveerimine
- *mänguväljaku projekti koostamine
- *õppevahendite muretsemine
- *mööbli muretsemine rühmaruumidesse
- *kooli majandushoone ümber tagada turvalisus

Lasteaia laste prognoos:

2011	2012	2013	2014
28 last	27 last	30 last	22 last

Kool:

Üldhariduse andmine on põhilisi teenuseid, mida KOV osutab elanikkonnale ja on üks kogukonna jätkusuutlikkuse alustalasid. Kooli tagada õpetus põhikooli ulatuses. Kool on avatud küla süda.

Potensiaalased arengusuunad:

- *põhikooli jätkamise osas läheb vaja lisafinantse valla eelarvest (õpetaja palgakulud)
- *kooli sotsiaalpedagoog, eripedagoog

Probleemid:

- *rahaliste vahendite nappus ei võimalda vajalikke investeeringuid
- *kõike projekte ei rahastata
- *tugiteenuste raskendatud kättesaadavus (logopeed, eripedagoog Kuressaares, pikad järjekorrad)
- *kooli majandushoone puudumine
- *vananenud koolimööbel
- *kooliaed-kas õuesõppe võimalus ?

Eesmärgid:

- *kvaliteetse põhihariduse pakkumine võimalikult kodulähedal koolis
- *õpetajate täiendkoolitus ja ümberõpe
- *kooli materaal-tehnilise baasi arendamine (arvutid, algklasside õpilastoolid, keemia klassi kapid, maja soojustus, söökla ja aula põranda soojustus, aula akende vahetus)
- *kooli aed kujundada õuesõppeks, maa kooli arendavaks baasiks.
- *tagada tugiteenused (eripedagoog, logopeed)

Strateegilised tegevused:

- *füüsilise õpikeskonna parendamine lähtuvalt uuest õppekavast
- *koolimööbli ja -inventari uuendamine (keemia klass, algklass toolid, arvuti klass)
- *kooliaia kujundamine
- *majandushoone ehitamine
- *koolimaja läänepoolse parkla ehitamine
- *koolimaja soojustamine, II korruse põranda ,seinte renoveerimine, siseõue fassaadi remont
- *aula renoveerimine (lava)
- *arvutiklassi remont

Õpilased, kes lähevad esimesse klassi:

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
7 last	6 last	5 last	7 last	6 last	8 last	10 last

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Oma lapsed oma kooli – Mustjala Lasteaed-Põhikoolis pakutakse konkurentsivõimelist haridust ning on tagatud tervislik ja turvaline töö- ja õpikeskkond.				
1.1. Uue mänguväljaku rajamine	2011-2020	130 000	Vallaeelarve, fondid	Vallavanem, kool, majandusnõunik
1.2. Mänguväljaku täiendamine tänapäevaste mänguvahenditega	2011-2020	7000	Vallaeelarve, fondid	Vallavanem, majandusnõunik, kool
1.3. Kooli ette uue piirdeaia ehitamine	2011-2020	5000	Vallaeelarve	Kool
1.4. Kooli infotehnoloogia-vahendite ,mat.tehn.baasi uuendamine.	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Kool
1.5. Klassimööbli väljavahetamine,garde-roobi kapid.	2011-2020	1000	Vallaeelarve	Kool
1.6. Aula, söökla pöranda vahetamine	2011-2020	7000	Vallaeelarve	Majandusnõunik, kool
1.7. Kooli majandushoone,kütuse hoidla ehitamine	2011-2020	25 000	Vallaeelarve	Majandusnõunik, kool
1.8. Kooliaia õuesõppe projekt	2011-2020	800	Vallaeelarve	Kool

1.9.	Logopeedi, eripedagoogi tellimine	2011-2020		Vallaeelarve	Kool
Eesmärk 2: Mitmekesisistatud on laste ja noorte tegevusvõimalusi. Noortele pakutakse organiseeritud tegevusvõimalusi vallas.					
2.1.	Koostöö tegemine rahvamajaga ringijuhitide leidmise osas (vt ptk Kultuur, sport ja vaba aeg)	2011-2020			Kool, rahvamaja
2.2.	Noortele rahvamajas erinevate tegevuste organiseerimine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital	Rahvamaja, seltsid
2.3.	Vallapoolse rahalise toetuse tagamine huviringide väljasõitude korraldamiseks	2011-2020		Vallaeelarve	Kool, rahvamaja
2.4.	Bändikooli projektis osalemine.	2011-2020	1300	Vallaeelarve	Kool
Eesmärk 3: Loodud on võimalused ja tingimused elanike elukestvaks õppeks (lapsevanemad, erivajadustega inimesed, pensionärid, töötud).					
3.1.	Erinevate täiendkoolituste ja kursuste võimaldamine	Vajadusel		Vallaeelarve	Allasutuste juhid

4.3. Kultuur, sport ja vaba aeg

Hetkeolukord

Mustjala Rahvamaja

1938. aastal ehitatud majas (juurdeehitus 1958. aastal) on 200 istekohta ja eraldi lava. Toimivad mitmed taidlusringid ning õhtuti kasutavad rahvamaja ka valla noored nn noortekeskusena. Maja on täielikult amortiseerunud, puudub vesi ja kanalisatsioon.

Kino

Rahvamaja 10 m² pinnal asuv kino aparaat on väga aegunud ja vajab väljavahetamist. Hetkel filmide näitamist rahvamajas ei toimu.

Mustjala raamatukogu-teabetuba

Mustjala Raamatukogu alustas tegevust 1931. aastal. Praegu asub raamatukogu 1998. aastal remonditud 100 m² pinnal endises Mustjala riigimõisa hoones. Tänu küla ja kooli lähedusele on kasutatavus aktiivne (lugejaid ca 407; fondi suurus 9779, laenutusi 3328, külastusi 1466). Olemas interneti ja koopiomasina võimalus. Raamatukoguhoone ootab investeeringuid teise osa väljaehitamiseks (arhiiviruum, konverentsi- ürituste saal, majutus, juhataja puhkeruum). Kaasaegne audiotehnika, erinevad üritused, AIP teenus, RVL laenus. Maja köetakse elektriga.

Võhma küla raamatukogu

Tegutseb endises külakoolis, rahvaraamatukogu. 01.01.2010 andmetel: lugejaid 67; fondi suurus 5242, laenutusi 2096, külastusi 628. Olemas kodulaenus, interneti ja paljunduse võimalus. Erinevad üritused, näitused, koolitused, kaasaegne audiotehnika, Wifi võimalus.

Mustjala Anna kirik

1863. aastal sisse pühitsetud kirik on väga hea akustikaga ning seetõttu sobilik kontsertpaigaks erinevatele muusikaüritustele. Hetkel välisfassaadi renoveerimistööd peatatud (raha puudusel). Kirikut juhib õpetaja Rene Reinsoo.

Mustjala apostlik õigeusu kirik

Alustas tegevust 1873. aastal. Paekivist, ristikujuuline, viie torni ja huvitava arhitektuuriga hoone. Preester Toivo Treima. Kirik vajab kiiresti katuse ja fassaadide remonti. Kogudus muutumas aktiivseks.

Mõisa pargi vabaõhulava

Külarahva meelispaik vabaaja veetmiseks, kus toimuvad väliüritused, jaaniõhtud, tantsupeod, rahvakunstiõhtud, aktused, kõikvõimalikud spordiüritused.

Kooli kiigeplats

Ühistöövõtukorras Mustjala Spordiseltsingu algatusel 2003. aastal valminud vaba aja ning rahvakultuuriürituste veetmise paik, mida ümbritseb korralik muruplats ümarpuidust istepinkide ja lauaga. Kohaliku rahva ja turistide üks meelispaikadest. Ees ootab kiige üleviimine kõlakoja platsile.

Kooli staadion

Suurepärase naturaalse muruga sportimispaik kuid rajad, kaugushüppekast, kuulitõukeplats, kettaheite ja odaviskeplats amortiseerunud.

Mustjala vallas tegutsevad järgmised taidlus- ja huviringid:

Ring	Osalejate arv, juhendaja	Koht	Sihtgrupp
Segakoor	12/ I. Kolk	Rahvamaja	Täiskasvanud
Tüdrukute tantsuring	7/ L. Ader	Rahvamaja	Lapsed
Naisrühm	10/ H. Raaper	Rahvamaja	Täiskasvanud
Memmed/seltskonnatants	8/ V. Lõhmus	Rahvamaja	Täiskasvanud
Näitering	6/ I. Kolter	Rahvamaja	Noored
Orkester	5/ K. Kolter	Rahvamaja	Noored
Lasteaia liikumisrühm	10/Edith Viira	Rahvamaja	Lapsed
Folkloorirühm Mustjala pulm	35/ V. Lõhmus	Rahvamaja	Täiskasvanud, noored
Laste tantsurühm "Tähekesed"	9/L.Ader	Rahvamaja	Lapsed
Kodutütred	10/L.Ader	Mustjala raamatukogu	Lapsed
Noorkotkad	14/L.Ader		Lapsed

Aktiivselt võetakse osa maakonna- ning üldlaulu- ja tantsupidudest (1999, 2004, 2009), erinevatest žanripäevadest. Korraldatakse ise kohapeal maakondlikke ja üleriigilisi üritusi: ülemaailmne folkloorifestival (1998), Eesti saarte folklooripäev (2003), nelja maakonna tantsupidu (2004), üleriigiline murdelaulu ja laulupäev (2005), 2006. aastal kruisilaevale Lili Marleen mängitud folkloorset pulma (10 etendust). 2008. a. osaleti üleeuroopalisel konkursil "Eesti avastamata aarded", kus Mustjala maineüritus folkloorne vabaõhuetendus Mustjala pulm saavutas tubli 4. koha. Mustjala pulma etendused erinevatel saartel: 2009 - Vormsil, 2010-Ruhnus, 2011-Pranglil.

Rahvamaja ringijuhtide tasustamine toimub eelarvest, mille on kinnitanud vallavolikogu. Seltsitegevust toetatakse vastavalt avaldustele. Ürituste finantseerimise aluseks on kinnitatud eelarve, millest tuleb kinni pidada. Puuduvate summade puhul tuleb kirjutada projekte ja leida sponsoreid.

Traditsioonilised kultuuriüritused vallas on: vabaõhuetendus Mustjala pulm (2002. aastast kinnitatud Eesti traditsiooniliste rahvakultuuri ürituste nimekirja), Mustjala Muusikafestival (2011. a. 13 korda), kohalike laste lauluvõistlus Mustjala Laululind (2011. a. 15 korda), kirikukontsert Helisevad Saaremaa orelid, sügislaad, Estonia mälestuskontsrdid Anna kirikus, mäletuslõke Ninase pangal, kodukultuuriselti "Koit" poolt korraldatavad meelikõitvad käsitöönäitused, jaanipäeva võrkpalliturniir, kus kõik valla suuremad külad omavahel mõõtu võtavad, küladevaheline jalgpalliturniir jmt. Mustjala kooli staadionil on traditsiooniks saanud Viimase jala jooks, külade petang. Populaarne on sügisene jalgrattamatk ja erinevad tervisepäevad.

Mustjala valla allasutuste omavaheline koostöö on väga hea, seda nii ühisürituste korraldamisel kui ühiste valla eesmärkide saavutamisel. Rahvamaja, lasteaed-kool, raamatukogud on väga heades naaberlikes suhetes (ühised üritused, materiaal-tehniline baas,

eestvedajad). Helitehnika on muretsatud põhikoolile, mida saavad kõik allasutused kasutada. Rahvamaja materiaaltehniline baas on aga täielikult amortiseerunud ja vajab välja vahetamist.

Aktiivselt tegutsevad võrkpalli- ja korvpallitreeningud ning lauamängudest (male, kabe, koroon, lauatennis) osavõtjad. Väga häid tulemusi on saavutatud maakonnas kergejõustikus ning valdadevahelistel suve- ja talimängudel. Maailma tasemega sportlasi on jõutõstmises, tugevad on sangpommitõstjad. Käesurumise esivõitlused algatati meil. Valla sportlaste eripäraks on vähese ressursi juures maksimaalsete tulemuste saavutamine, mida ilmestavad valdadevaheliste suve- ja talimängude kümned üldvõidud. Vallarahval on kasutada suurepärase, kaasaegsete tingimustega spordisaal, rahuldavas olukorras staadion ja jõusaal ning kooli pargis pallimängude välisväljakud. Traditsiooniks on saanud küladevahelised petangi, võrk- ja jalgpalliturniirid ning osalemine Soela väina mängudel. Laadapäevadel on populaarne sasku, mille maakondlikke etappe mitu korda aastas rahvamajas läbi viiakse.

Põhiprobleemid

Kultuur:

- Rahvamaja hoone on täielikult amortiseerunud.
- Vallal vähene investeerimisvõimalus uue rahvamaja rajamiseks, kaasajastamiseks.
- Rahvamaja ja raamatukogude materiaaltehniline baas ning inventar on vananenud.
- Mustjala raamatukogu II järk vajab väljaehitamist (puhkeruum, saal, majutus).
- Mustjala raamatukogul arendada WIFI ja faksi võimalus.
- Vallakeskuses puudub laululava-kõlakoda, laadaplats, kultuurne majutusvõimalus.
- Ringijuhitud puudus.
- Külapillimeestel pole järelkasvu.

Sport:

- Jõusaalis puudub kaasaegne inventar, ruum, renoveerida.
- Spordisaali nõrk materiaaltehniline baas.
- Spordiringijuhitud puudus
- Rahvaspordi radade puudumine
- Valla spordiseltsingu registreerimine seltsiks.

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Vallas asuvad kultuurirajatised on kaasajastatud. Jätkuvalt on toetatud kohalike kultuuriürituste korraldamist ning kohaliku kultuuripärandi säilitamist ja edasi arendamist.				
1.1. Mustjala ajaloolise rahvamaja rekonstrueerimine polüfunktsionaalseks (säilitades maksimaalselt	2011-2020	770 000	Vallaeelarve, fondid, riigieelarve	Rahvamaja

	hoone endise kuju)				
1.2.	Mustjala raamatukogu II etapi väljaehitamine, maja viimine odavamale küttele, uus lahendus.	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja
1.3.	Ringide juhendamiseks sobivate inimeste leidmine	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja
1.4.	Vallapoolse rahalise toetuse tagamine ringijuhitide koolitamiseks	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja
1.5.	Laadaplatsi-kõlakoja väljaehitamine	2011-2020		Vallaeelarve, fondid, riigieelarve	Rahvamaja
1.6.	Mustjala pulma kui traditsioonilise rahvakultuuriürituse toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja
1.7.	Vabadussamba rajamine,	2011		Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.8.	Mustjala muusikafestival, laulupäevade, Estonia mäl.kontrdi, kirikute kontsertide jätkuv toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja
1.9.	Raamatukogude mat.tehn.baasi ja infotehnoloogia uuendamine	2011-2020		Vallaeelarve	Raamatukogud
1.10	Mustjala aukodaniku/teenetemärgi jätkuv väljaandmine	2011-2020			
1.11	Valla infovoldiku pidev uuendamine.	2011-2020			
Eesmärk 2: Valla spordirajatised on kaasajastatud. Vallaelanikele on loodud mitmekesised võimalused tervise- ja harrastusspordiga tegelemiseks.					
2.1.	Staadioni jooksuradade katmine kunstmuruga, kaugushüp peraja rek.-e. Staadioni tarastamine.	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem Kool
2.2.	Kooli pargi palliplatside vana asfaltkatte eemaldamine ja uuega	2011-2020	7 000	Vallaeelarve, fondid	Spordiselts

katmine				
2.3. Kooli liumäe laiendus, turvalisus.				
2.4. Spordisaali sisustuse ja vahendite täiendamine (sulgpalli postid, kattematt, võimlemiskang, inventariruumi kapid, helivõimenduskomplekt)	2011-2020	2500	Vallaeelarve, fondid	Spordiselts
2.5. Spordisaali põrandavaiba hankimine suurürituste korraldamiseks	2011-2020	3500	Vallaeelarve, Kultuurkapital	Spordiaselts
2.6. Jõusaali kaasaegsete seadmete muretsemine	2011-2020	13 000	Vallaeelarve, LEADER programm	Spordiselts
2.7. Tervise- ja loodusradade väljaehitamine kooli ümbrusse	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Spordiselts, kool
2.8. Rannavolle platsi rajamine kõlakoja-laadaplatsile/staadionile	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Spordiselts
2.9. Tenniseväljaku rajamine kõlakoja-laadaplatsile	2011-2020		Vallaeelarve, fondid, KOP	Spordiselts
2.10. Külakeskustesse spordiväljakute rajamine	2011-2020		KOP, fondid	Külaseltsid
2.11. Küladevaheliste sportmängude korraldamine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital	Spordiselts
2.12. Osalemine valdade suve- ja talimängudel	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital	Spordiselts
2.13. Soela väina mängudel osalemise jätkamine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital	Spordiselts
2.14. Kuhjare küla sportlike ja kultuuritraditsioonide jätkamine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital	Spordiselts
2.14 Sportlaste tunnustamine tulemuste alusel	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
2.15 Spordijuhi ametikoha loomine	vajadusel		Vallaeelarve	Vallavanem

4.4. Külaelu ja kodanikualgatuslik tegevus

Hetkeolukord

Mustjala vallas on 21 küla. Kõikides külades on külarahva endi poolt valitud külavanemad, kes tegutsevad valla koostöölepingu alusel.

Külade `sädeinimeste` eestvedamisel on toimunud piirkondlikud kokkutulekud Rahtla, Merise, Selgase, Ninase, Vanakubja, Tuiu–Paatsa, Pahapilli, Kiruma, Järise ja Võhma külas. Populaarsed on suguvõsa kokkutulekud. Toimuvad infopäevad ja vallapoolne kodanikuühenduste projektide kaasfinantseerimine.

2008. aastat võib Mustjala vallas nimetada seltside ärkamisaastaks, kuna aasta jooksul loodi viis uut seltsi/seltsingut. Lisaks 2009 tekkis MTÜ Võhma Kivikülv. 2010 loodi MTÜ Mustjala Külaselts ja 2013 MTÜ Panga Küla Kalameeste ja Pärandkultuuriselts. Vallas on registreeritud 15 MTÜ-d ja 5 tegutsevat seltsingut. Usuühingutest tegutsevad EELK Mustjala Anna Kogudus, EAÕK Mustjala prohvet Eeliase kogudus ja Pahapilli Evangeeliumi

Kristlaste –Paptistide kogudus. Valla abi ja seltside eestvedamisel on valminud, rajatud ja korrastatud erinevad objektid, mille tegevus ja arendamine edaspidi jätkub: Võhma külamaja, Võhma koorejaam/jahimaja, Küdema kiigeplats, Tagaranna külasadam, Mustjala bussiootekoda, mõisapark, laste mänguväljak, majandushoone, kõlakoda/laadaplats, rahvamaja küttehoidla, Silla bussiootekoda, Kiruma ja Vanakubja külaplats. Küladest omavad arengukavasid: Panga, Võhma, Tagaranna, Ninase, Mustjala.

Nimetus	Asukoht	Asutamise aasta	Tegevuse kirjeldus
Kiruma Küla Kultuuriseltsing	Kiruma küla	2008	Ühistegevuse edendamine
Mustjala Kodulooseltsing	Mustjala küla	2002	Koduloo uurimine
Mustjala Spordi- ja Kultuuriseltsing	Mustjala küla	2001	Spordi – ja kultuuritegevuse edendamine
MTÜ Kodukultuuriselts Koit	Mustjala küla	1996	Käsitöö, kodukultuur
MTÜ Küdema Külaselts Kurisu	Küdema küla	2001	Ühistegevuse edendamine
MTÜ Mustjala Ühinenud Jahiselts	Mustjala küla	1998	Jahindus, jahimaade korrastamine
MTÜ Ninase Küla Selts	Ninase küla	2008	Ühistegevuse edendamine
MTÜ Panga Areng	Panga küla	2002	Turism arendamine, ühistegevuse edendamine

MTÜ Rahtla Küla Selts	Rahtla küla	2007	Ühistegevus
MTÜ Tuiu-Paatsa Rauasaatme Mäed	Paatsa küla	1999	Ühistegevuse edendamine
MTÜ Vahuranna	Tagaranna küla	2008	Ühistegevus
MTÜ Varese sadam	Pahapilli küla	1999	Ühistegevuse
MTÜ Vanakubja külaselts	Vanakubja küla	2012	Ühistegevus
MTÜ Mustjala VTS	Mustjala küla	2008	Tuletõrje/päästetööd
MTÜ Saare EPT Jahiselts	Küdemä küla	1998	Jahipidamine
MTÜ Võhma Jahiselts	Võhma küla	1994	Jahindus ja jahimaad
MTÜ Võhma Korteriühistu	Võhma küla	1999	Eluruumi teenuse osutamine
MTÜ Võhma Selts	Võhma küla	1998	Kultuuri- ja sporditegevuse edendamine
MTÜ Võhma Küla Spordi- ja Kultuuriselts	Võhma küla	2003	Kultuuri- ja spordi ühistegemised.
MTÜ Panga Küla Kalameeste ja Pärand- kultuuriselts	Panga küla	2013	Ühitegevus
Ohtja Küla Seltsing	Ohtja küla	2008	Ühistegevus
Silla küla ühitegevuse seltsi	Silla küla	2009	Ühitegevus
MTÜ Mustjala külaselts	Mustjala küla	2010	Ühistegevuse edendamine

Suurematest ettevõtmistest võib nimetada MTÜ Võhma küla Kultuuri-ja Spordiseltsi eestvedamisel Võhma koolimaja fassaadi täielikku renoveerimist, ühisköögi rajamist ,Tagaranna Vahuranna seltsi külasadama ehitust. MTÜ Mustjala külaselts renoveeris uue bussiootekoja ,koolile mänguväljaku , uue majandushoone ning rahvamajale küttehoidla.

Põhiprobleemid

- Külade elanike arv väheneb.
- Aktiivsete eestvedajate inimeste vähesus külades.
- Elektri puudumine osades külades.
- Külade halb olukord.
- Prügimajanduse korraldamatus külades.
- Heakorra tagamine külades.
- Postiteenuse halvenemine.

- Ühistranspordi hääbumine.
- Külades puuduvad viidad, küla piirid on tähistamata.
- Külaseltside tagasihoidlik omavaheline koostöö

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Mustjala valla 21 küla ja vald teevad omavahel head koostööd parema, kaunima ja turvalisema elukeskkonna nimel. Vald toetab külade ja kodanikeühenduste arendustegevust.				
1.1. Külaaktiivi ümarlaud	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
1.2. Infovahetus vald-küla			Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.3. Ajalehe pidev ilmumine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsu
1.4. Külade võrgustik			Vallaeelarve	Seltsid
1.5. Kodanikeühenduste projektide toetamine.				
1.6. Külade/piirkondade ühisürituste korraldamise toetamine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital, KOP	Seltsid
1.7. Külade spordi-ja mänguväljakute korrastamine ja rajamine	2011-2020		Vallaeelarve, Kultuurkapital, KOP	Seltsid
1.8. Küla stendide korrastamine	2011-2020		Vallaeelarve, KOP	Seltsid
1.9. Kaunimate kodude väljaselgitamine	2011-2020		Vallaeelarve, KOP	Vallavalitsus, külavanemad
1.10. Võhma endise koorejaama renoveerimine.	2011-2020		PRIA, KOP, fondid	MTÜ Võhma Jahiselts
1.11. Võhma küla endise koolimaja renoveerimine	2011-2020		PRIA	Vallavanem, Võhma Kultuuri- ja Spordiselts
1.12. Projektide kaasfin.-e			KÜSK	
1.13. Mustjala kodulootoa ja pritsikuuri renov.-e.	2011-2020		Vallaeelarve, KOP	Vallavanem, Kodulooseltsingu juhataja
1.14. Panga pritsikuuri renoveerimine	2011-2020		Vallaeelarve, KOP	Vallavalitsus

renoveerimise projekti koostamine.	2020		KOP	Vallavalitsus
1.15. Seebilõuka sadama ehitamine.	2013-2020		Saarte Kalandus	Panga külaselts
1.16. Mustjala Anna ja Prohvet Eeliase koguduse tegevuse toetamine	2011-2020		Vallaeelarve, Pühakodade programm	Vallavanem
1.17. Kodanikeühenduste koolitustel osalemise toetamine.	2011-2020		Vallaeelarve, KOP	Vallavanem, külavanemad
1.18. Võhma kogukonnaköök	2013-		Leader	Vallavanem
1.19. Võhma seltsiplatsi taaskasutusse võtmine.	2020			Külavanem
1.20. Külavanemate ametimärk.	2013-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
1.21. Külakeskuste tolmuvabaks muutmine (vt ptk Infrastruktuurid)	2011-2020		Vallaeelarve, riigieelarve	Majandusnõunik
1.22. Kruusakattega külateede rekonstrueerimine (vt ptk Infrastruktuurid)	2011-2020		Vallaeelarve, riigieelarve	Majandusnõunik
1.23. Külasid läbivate riigimaanteedest mustkatte alla viimine (Pahapilli-Panga, Küdema-Silla) (vt ptk Infrastruktuurid)	2011-2020		Riigieelarve	Vallavanem
1.24. Külaperede katmine prügilepingutega	2011-2020	Pidev selgitustöö		Külavanemad

4.5. Avalik kord ja turvalisus

Hetkeolukord

Turvalise keskkonna loomisel on suur roll kohalikul omavalitsusel endal. Mustjala valla territooriumi teenendab Kuressaare politseijaoskonna Kärla konstaablipunkt, kus töötab kaks piirkonna konstaablit, kelle teenendada on kogu lääne-Saaremaa. Personalipoliitikast lähtuvalt ei osutu lähitulevikus võimalikuks suurendada konstaablite arvu. Oluliseks jõuks on politseile abipolitseinikud. Vallale on oluline Saaremaa Kaitseliidu maleva ja Kuressaare politseijaoskonna kaasabil koondada kokku õiguskuulekaid kodanikke, et neist formeerida piirkonna kaitseliidu organisatsioon. Mustjala vallas loodi 2013. a. Kaitseliidu Saaremaa maleva meredivisjoni Mustjala rühm, keda on võimalik kasutada avalikel üritustel korra tagamiseks ning lisaks erinevatel kriisisituatsioonidel tekkinud olukordade lahendamiseks.

Lisaks on vallal võimalik määrata ametnike seast isik, keda volitatakse menetlema valla avaliku korra, koerte- ja kasside, koduloomade pidamise eeskirjade rikkumisi jt kohaliku omavalitsuse menetluspädevusse kuuluvaid seadusi.

Menetlusõiguse andmisega laekuvad ametnike poolt määratud trahvid, sunnirahad valla eelarvesse.

Põhiprobleemid

- Alkoholi liigtarvitamine avalikes kohtades, õigusrikkumised.
- Vara vargused avalikus ja erasektoris
- Vabatahtlike tagasihoidlik järelkasv
- Noorte karpade kogunemine bussiootekodades, lõhkumine

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Turvalisuse loomine ja avaliku korra tagamine toimub aktiivses koostöös Kuressaare politseijaoskonnaga.				
1.1. Valla eelarvest abipolitseinike tegevuse toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.2. Naabrivalve mõttetalgud	2013-		Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.3. Naabrivalve laienemine Silla, Ohtja ,Küdemä küla.	2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.4. Noorkotkad/kodutütred, järelkasv kaitseliidule.	2013-2020		Vallaeelarve	Kool
1.5. Valla korrakaitseüksuse loomine kaitseliidu ja abipolitsei baasil.	2013-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
1.6. Vallas ametniku määramine, kes on pädev osalema väärteomenetluses (avaliku korraheakorra eeskirjade, koerte/kasside/koduloomade eeskirjade, jäätmemajandus, ehitusseadus jms) Mustjala Vallavalitsuse kui kohtuvälise menetleja nimel. Määratud ametniku menetluskoolituse läbimine koostöös Kuressaare politseijaoskonnaga.	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
Eesmärk 2 : Tuleohutuse tagamine				
2.1 Tuletõrje veehoidlate korrashoid	2013-		Vallaeelarve	Vallavalitsus
2.2 Suitsuandurite kontroll, tagamine vähekindlustatud isikutele.	2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus

4.6. Loodushoid ja maakasutus

Hetkeolukord

Mustjala Vallavolikogu on 23.01.2004.a otsusega nr 7 kehtestanud Ninase poolsaare üldplaneeringu ja 29. aprilli 2011. a otsusega nr 14 Mustjala valla Külade üldplaneeringu. Nimetatud planeeringutega on kaetud kogu Mustjala valla haldusterritoorium.

Üldplaneeringutega on määratud maa- ja veealade kasutamistingimused ning nendele aladele laienevad ehituspiirangud. Täiendavalt on täpsustatud ehitustingimusi piirkondade kaupa (nt rannaalal). Üldplaneeringutega on kavandatud tegevusi tulevikuks. Selleks on kasutusele võetud terminid alade reserveerimine ja põhikasutusotstarve. Üldine eesmärk on kasutada oma keskkonda võimalikult säästlikult, nii et see säiliks kasutamise- ja elamisväärsena ka tulevastele põlvedele.

Mustjala valla Külade üldplaneeringuga ei lahendata suuri strateegilisi küsimusi. Ninase poolsaare üldplaneeringuga on määratud Saaremaa sadama territoorium. Ülejäänud alal on tegu valla elu tavaliste, ruumilist arengut puudutavate küsimustega. Põhimõttelise lahendusena on igati toetatud Mustjala küla keskuse, kui valla administratiivse keskuse arengut. Üldplaneeringutega on täpsustatud maakondlikku rohevõrgustikku ja ehitustingimusi väärtuslike maastike aladel, eelkõige minimaalse maaüksuse suuruse ja rohealade määramisega on suunatud ehitustegevust selleks sobivamatesse piirkondadesse. Üldplaneeringutega on keskkonnaameti poolt antud nõusoleku ulatuses vähendatud ehituskeeluvööndit.

Mõjude hindamisel on leitud, et alade reserveerimine, mis arvestavad väljakujunenud asustust ja rahvastiku paiknemist ning kõrgemalseisvate planeeringute ja arengukavade suuniseid on tasakaalus ja ei ole oodata olulist negatiivset mõju keskkonnale.

Mustjala valla territooriumil on kuus väärtuslikku maastikku (sulgudes on toodud maakondlik numeratsioon teemaplaneeringu järgi. Mustjala Vallavolikogu on 29. aprillil 2011. aastal vastu võtnud otsuse nr 14 Mustjala valla Külade üldplaneeringu kehtestamine):

Pidula (50). Maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Maastik vajaks paremat hooldust. Ulatab nii Kihelkonna kui ka Mustjala valda (suurusega 2005 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus: Pidula mõisakompleks, Pidula ja Abula ümbruse muististekompleks, Pidula vesiveski, Kihelkonna maalinn. Looduslik väärtus: Odalätsi allikad, Odalätsi luitestik, geobotaaniliselt väärtuslikud alad. Maastikul on kõrge kohalik identiteediväärtus. Rekreatiivne ja turismipotentsiaal: Pidula mõisakompleks, Pidula ja Abula ümbruse muististekompleks, Pidula vesiveski, Kihelkonna maalinn, Odalätsi allikad. *Alale laienevad kultuurilis-ajaloolise ja identiteediväärtusega maastike maakasutustingimused.*

Ninase (51). Maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Paikneb Mustjala vallas (suurus 1137 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus väljendub suhteliselt hästi säilinud maastikustruktuuris, endised piirivalvekordonid ja raketibaas. Esteetiline väärtus: Ninase ja Tagaranna küla, vaated pangalt merele. Looduslik väärtus: Ninase pank. Maastikul on kõrge kohalik identiteediväärtus. Rekreatiivne ja turismipotentsiaal: Ninase pank. *Alale laienevad kultuurilis-ajaloolise ja identiteediväärtusega maastike ning esteetilise ja puhkeväärtusega maastike maakasutustingimused.*

Küdema (52). Kohaliku tähtsusega väärtuslik maastik. Paikneb Mustjala vallas (suurus 327 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus: ajaloo kontsentraat. Esteetiline väärtus: huvitav karjamaa. Looduslik väärtus: karstivormid; kohalik identiteediväärtus. *Alale laienevad vaid üldised tingimused, eritingimusi ei ole seatud.*

Paatsa–Tuiu (53). Maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Paikneb Mustjala vallas (suurusega 747 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus: hästi säilinud maastikustruktuur, Rauasaatme mäed, Paatsa maalinn. Esteetiline väärtus: vaated hästi säilinud maastikule. Looduslik väärtus: lähedalasuvad sood ja kurisud, ümbritsevad metsad. Maakondlik ja kõrge kohalik identiteediväärtus. Rekreatiivne ja turismipotentsiaal: Rauasaatme mäed, Paatsa maalinn. *Alale laienevad kultuurilis-ajaloolise ja identiteediväärtusega maastike ning esteetilise ja puhkeväärtusega maastike maakasutustingimused.*

Võhma (54). Maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Paikneb Mustjala vallas (suurus 798 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus: Võhma kivikülv, tarandkalmed ja muistsed põllud, linnus. Esteetiline väärtus: vaated kivikülvile ja külamaastikule. Looduslik väärtus: geobotaaniliselt väärtuslikud alad. Maakondlik ja kõrge kohalik identiteediväärtus. Rekreatiivne ja turismipotentsiaal: Võhma kivikülv, linnus. *Alale laienevad kultuurilis-ajaloolise ja identiteediväärtusega maastike ning esteetilise ja puhkeväärtusega maastike maakasutustingimused.*

Panga (55). Maakondliku (potentsiaalse riikliku) tähtsusega väärtuslik maastik. Paikneb Mustjala vallas (suurus 1164 ha). Maastiku kultuurilis-ajalooline väärtus: legendid. Esteetiline väärtus: vaated pangalt merele, külamaastik. Looduslik väärtus: Panga pank, geobotaaniliselt väärtuslikud alad. Kõrge maakondlik ja kohalik identiteediväärtus. Rekreatiivne ja turismipotentsiaal: Panga pank. *Alale laienevad esteetilise ja puhkeväärtusega maastike maakasutustingimused.*

Kaitstavad loodusobjektid

Kaitstavad loodusobjektid on kaitsealad, hoiualad, kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid,

püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad

loodusobjektid.

Looduskaitseala on inimtegevusest puutumatusena hoitav või erinõuete kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitseala eritüübid on park, arboreetum ja puistu. Pargi kaitse eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Mustjala vallas asuvad kaitsealad (kuni looduskaitsealade kohase kaitse-eeskirja kinnitamiseni on nende objektide valitsejaks volitatud Keskkonnaamet):

- **Koorunõmme looduskaitseala** (edaspidi kaitseala) on moodustatud Kingissepa Rajooni RSN Täitevkomitee 03.04.1965. a otsusega nr 32 moodustatud Maapere Rauna kaitseala baasil. Kaitseala eesmärk on märgalade, järvede, loo- ja laialeheliste metsade, pankade, rannavallide ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitsealal kehtib Vabariigi Valitsuse 05.05.2004. a määrusega nr 182 kinnitatud *Koorunõmme looduskaitseala kaitse-eeskiri* (RTI 2004, 41, 283; 2009, 7, 48). Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeks sihtkaitsevööndiks ja kolmeks piiranguvööndiks. Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse maakatastrisse.
- **Laidu saare looduskaitseala** (edaspidi kaitseala) on moodustatud Kingissepa Rajooni TSN Täitevkomitee 03.04.1965. a otsusega nr 32 kui Laidu saare ornitoloogiline hoiuala. Kaitseala põhieesmärk on Laidu saarel pesitsevate ja läbirändavate veelindude, samuti saare geoloogiliste väärtuste ja taimekoosluste kaitse. Kaitsealal kehtib Vabariigi Valitsuse 30.04.2004. a määrusega nr 178 kinnitatud *Laidu saare looduskaitseala kaitse-eeskiri* (RTI 2004, 41, 281; 2009, 7, 48). Kaitseala maa- ja veela kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndisse. Kaitseala piir kantakse maakatastrisse.

- **Lepakõrve ja Küdema kurisud** (edaspidi kaitseala) on moodustatud 1959. aastal karstivormide kaitseks. Siinsed kurisud on suurimad karsti suffosioonivormid Eestis. Kurisud jäävad luidestunud Litoriinamere ja Antsülusjärve rannavallide vahele. Lepakõrvel on 3 erineva suurusega kurisut, millesse suubuvad sälkorgudes voolavad ojad. Kurisude pikkus on 40...100 m ja sügavus kuni 7 m. Kurisud on kaetud hõreda segametsaga. Küdema kurisu asub eelmistest 3 km edelapool ning on hästi nähtavate paelõhedega kanjonitaoline org, ligi 5 m sügav ja üle 30 m lai. Paese ja liivase põhjaga kurisus esineb hulgaliselt pugemeid. Küdema kurisut ümbritsevad männikud. Ala pindala on kokku 13 ha.
- **Panga maastikukaitseala** (edaspidi kaitseala) on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 13.03.1959. a korraldusega nr 331-k Maastiku üksikelementide, dendraariumide ja katsekultuuride ning viljapuude ja viljapuuadade riikliku kaitse alla võtmisest (ENSV Teataja 1959, 29, 160) looduskaitse alla võetud maastiku üksikelemendi – Mustjala (Panga) panga baasil. Kaitseala põhieesmärk on Lääne-Eesti paekalda kõrgeima osa, Panga panga ning sealsete taimekoosluste kaitse. Kaitsealal kehtib Vabariigi Valitsuse 13.05.1999. a määrus nr 155 *Panga maastikukaitseala, ja Narva jõe kanjoni maastikukaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiri kirjelduste kinnitamine* (RT I 1999, 46, 530; 2000, 30, 176; 2005, 41, 319; 2009, 7, 48). Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitse- ja piiranguvööndiks. Kaitseala ja selle vööndite piirid on kantud riiklikusse maakatastrisse. V.t ka ptk 3.2.
- **Võhma kivikülv** on loodud 1959. aastal Läänemere varasemate staadiumite vältel moreense lähteaine läbiuhtumisel tekkinud kivikülvi kaitseks. Kivikülvis leidub hajusalt väiksemate kivide kõrval ka suuremaid, kuni 2 m läbimõõduga rahnusid. Kohalikel kiviaedadel kasvab kaitsealust kivi-imarat. Kaitseala pindala on 109 ha.
- **Tuiu-Paka kurisud** (edaspidi kaitseala) on loodud 1973. aastal karstivormide kaitseks. Kurisud jäävad nelja lahustükina ligikaudu 5,8 km pikkusele alale, luidestunud rannavalli taha. Tuiu-Paka kurisude vahele jäävad omakorda Lepakõrve kurisud. Lahustükidest põhjapoolsemas, Nõmme kurisudes asub neli 10...40 m läbimõõduga ja 1,8...2,5 m sügavust karstilohku. Nõmme kurisudest 300 m kaugusel lõunas asub teise lahustükina suure veeneelamisvõimega Poka kurisu, mis kujutab endast 30 korda 10 meetrise läbimõõduga 2,5 m sügavust karstiorgu. Järgmisel lahustükil asuv Paatsa kurisu 20 meetrise läbimõõduga karstilehter toitub maaparandusobjekti vetest. Kurisu keskmine sügavus on 3 m ja veeneelamisvõime ca 2 l/s. Lõunapoolseimal lahustükil asub Pärima kurisu, mis kujutab endast kuni 60 m pikkust ja 2 m laiust ja 3 m sügavust karstiorgu toitub samuti maaparandusobjekti vetest. Kaitseala pindala on 10 ha.

Hoiualadena on kaitse alla võetud järgmised alad (RT I 2006, 37, 277; 2007, 39, 276; 2009, 7, 48 elupaigatüüpidele on lisatud sulgudes koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale; tärniga on tähistatud esmatahtsad elupaigad):

- **Küdema hoiuala** (7), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*, orhideede oluliste kasvualade) kaitse;
- **Paatsa hoiuala** (15), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*, orhideede oluliste kasvualade), loode (alvarite) (6280*) ja puiskarjamaade (9070) kaitse;
- **Kasemetsa hoiuala** (36), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – puisniidu (6530*) ning II lisas nimetatud liigi – kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) elupaiga kaitse;
- **Koorunõmme hoiuala** (40), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – üheaastase taimestuga esmaste rannavallide (1210), püsi- taimestuga kivirandade (1220), rannaniitude (1630*), metsastunud luidete (2180), vähe- kuni keskoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade

niitude (6210*), loodude (6280*), lääne-mõökrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), allikate ja allikasoo (7160), vanade loodusmetsade (9010*), oosidel ja moreeenikuhjatistel kasvavate okasmetsade (9060) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja soohiilaka (*Liparis loeselii*) elupaikade kaitse, samuti nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Linnuliigid, kelle elupaiku kaitstakse, on: järvekaur (*Gavia arctica*), kirjuhahk (*Polysticta stelleri*), aul (*Clangula hyemalis*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), sõtkas (*Bucephala clangula*), sookurg (*Grus grus*), krüüsel (*Cephus grylle*) ja musträhn (*Dryocopus martius*);

- **Küdemä lahe hoiuala** (43), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220), merele avatud pankrandade (1230), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), jõgede ja ojade (3260), kadastike (5130), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), lääne-mõökrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), allikate ja allikasoo (7160), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ja II lisas nimetatud liikide – saaremaa robirohu (*Rhinanthus oesiliensis*), soohiilaka (*Liparis loeselii*) ning nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Linnuliigid, kelle elupaiku kaitstakse, on: järvekaur (*Gavia arctica*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps griseogenus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), soopart (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rääkspart (*Anas strepera*), ristpart (*Tadorna tadorna*), kirjuhahk (*Polysticta stelleri*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), sookurg (*Grus grus*), hahk (*Somateria mollissima*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tundrarüdi (*Calidris alpina alpina*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), heletilder (*Tringa nebularia*), tumetilder (*Tringa erythropus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), kalakajakas (*Larus canus*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), rooruik (*Rallus aquaticus*), täpikhuik (*Porzana porzana*) ja suitsupääsuke (*Hirundo rustica*).
- **Järise hoiuala**, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), puisniitude (6530*), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), lääne-mõökrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse, samuti II kaitsekategooria linnuliikide – laululuige (*Cygnus cygnus*) ja karvasjalg-kaku (*Aegolius funereus*) ning III kaitsekategooria linnuliikide – roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), lõopistriku (*Falco subbuteo*), tedre (*Tetrao tetrix*), sookure (*Grus grus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*), mudatildri (*Tringa glareola*), musträhni (*Dryocopus martius*), hänilase (*Motacilla flava*) ja hoburästa (*Turdus viscivorus*) elupaikade kaitse.

Mustjala vallas Ninase, Liiva, Paatsa, Panga, Rahtla, Vanakubja ja Võhma külades leidub kaitsealuste liikide elupaiku/kasvukohti.

Püsielupaik Eesti looduskaitseaduse tähenduses on väljaspool kaitseala asuv kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik, kaitsealuse taime või seene looduslik kasvukoht, lõhe või jõesilmu kudemispaik. Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse kuulub Tirtsu jõgi Kestri oja suudmest saabumiseni merre. Kaitstav looduse üksikobjekt on kaitse alla võetud teadusliku, ajaloolis-kultuurilise või esteetilise väärtusega elus või eluta looduse objekt nagu puu, juga, pank, astang, rändrahn, koobas, paljand, karst, allikas või nende rühm. Mustjala vallas on järgmised kaitstavad looduskaitsealused üksikobjektid (valitsejaks on Keskkonnaamet), kaitsevööndiga 50 m (piiranguvöönd):

- Silla külas (kalmistul) Mustjala valge mänd
- Järise külas Pilli vaher (objekt hävinud)
- Liikülas Täri pärn
- Võhma külas (Võhma tee ääres, rändrahn) Türiseniidi kivi

Mustjala valla metsadest leidub vääriselupaikasid. Tegevused nendel aladel tuleb kooskõlastada Mustjala Vallavalitsusega ja Keskkonnaametiga. Kaitstavad alad ja objektid on regitreeeritud ja kättesaadavad Eesti Looduse Infosüsteemis – Keskkonnaregister.

Üldplaneeringutes on kajastatud munitsipaalomandisse taotletavad maad. Üldplaneeringutega on kavandatud maade munitsipaliseerimine lähtuvalt valla arengu vajadustest, puhkealade kättesaadavusest ja kohustusest tagada juurdepääsud rannaalale.

Munitsipaalomandisse kavandatakse võtta munitsipaalomanduses olevate hoonete ja rajatiste alune maa, endised külade kogukondade maad, sotsiaal-kultuurilise otstarbega ja puhkeotstarbeline maa (s.h munitsipaalomandisse jäävate veekogude maa), valla arenguks vajalik maa. Munitsipaalmaade nimekiri on toodud Külade üldplaneeringu LISA-s 4.

Munitsipaalmaad on kantud Ninase poolsaare ja Külade üplaneeringu kaarditele. Mustjala vald kavandab lisaks munitsipaalmaadele taotleda munitsipaalomandisse avalikult kasutatavad teed (koos teemaaga).

Mustjala vallas asuvad järgmised RMK hooldatavad puhkealad:

- Abula matkarada;
- Kalja karstiala matkarada;
- Kalasma telkimisala
- Konati telkimisala
- Küdema kurisu;
- Karjääri telkimisala
- Mustjala looduskeskus/infopunkt

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Osutatud on võimalikku kaasabi kaitseala, püsielupaiga ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitse-eeskirja, hoiualal kaitsekorralduskava elluviimiseks ning kaitsealuste liikide, kivististe ja mineraalide kaitse korraldamiseks. Tagatud on võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks.				
1.1. Panga maastikukaitsealal arendustegevuse jätkamine koostöös MTÜ-ga Panga Areng ja teiste arendajatega	2011-2020		Vallaeelarve, KIK, fondid	Maakorraldus, MTÜ Panga Areng
1.2. Panga küla Pärdi maaüksuse detailplaneeringus ettenähtud, avalikkusele suunatud tegevuste elluviimisele kaasabi osutamine	2011-2020		Fondid	MTÜ Panga Areng
1.3. Munitsipaalmaa taotlustega mererannal kallasrajale juurdepääsu tagamise nõude lahendamine ja lautrikohtade kasutuse võimaldamine	2011-2020			Maakorraldus
1.4. Planeeringute kaudu kuritegevuse riske vähendavate nõuete ja tingimuste seadmine	2011-2020			Maakorraldus
1.5. Vajadusel Kuressaare Politseijaoskonnale, loodusobjekti valitsejale, kaitse korraldajale ja keskkonnainspeksioonile ettepanekute esitamine turvalisuse tagamiseks	2011-2020			Maakorraldus
1.6. Vajadusel loodusobjekti valitsejale ja kaitse korraldajale loodusobjekti tähistamise ettepanekute esitamine. Merise rändrahn.	2011-2020			Maakorraldus
1.7. Kaande meteoriidisadu tähistus, viimine Unesco nimekirja.	2013-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
Eesmärk 2: Ehitustegevuseks vajalike haldusaktide menetlemisel lähtuda kehtivatest planeeringutest.				
Eesmärk 3: Peremehele ja mittevajalik vara on maha müüdud.				

3.1.	Teraviljakuivati ja teraviljakuivati katlamaja juurde kinnistu moodustamine ja müük	2011 - 2020		Vallaeelarve	Maakorraldus
3.2.	Paatsa endiste raudteemajade kinnistu moodustamine ja müük (majad lagunenud)	2011 - 2020			Maakorraldus
3.3.	Võhma seltsiplatsi kinnistu moodustamine (M-14 vallamaa taotlus)	2011 - 2020		Vallaeelarve	Maakorraldus

4.7. Ettevõtlus ja turism

Hetkeolukord

Seisuga 01.01.2011 2008 tegutseb Mustjala vallas 11 turismiga tegelevat ettevõtet (aktiivne puhkus, majutus- ja toitlustus). Äramärkimist väärivad RMK Looduskeskus, Koolikopli OÜ, Kuuli talu telkimine, Värava talu, Tuuliku puhkemaja, Saaremaa sadama kohvik "Rotterdam", Panga Diving Resort, Ninase puhkeküla, Päikese talu, Järise puhkemaja, Ranna Villa OÜ. Lisaks tegutseb Saaremaa sadamas kruisilaevade päevadel I-punkt, kus külastajatele jagatakse tasuta teavet matkaradadest ja liikumisvõimalustest vallas, käitumisest looduses, ettevõtjate poolt pakutavatest teenustest, kaarte jm materjale. Panga sukeldumiskuurort pakub sukeldumisteenust. Värava talu bussiekskursioone ja jalgrattamatku. Võimalik on tegeleda ka jahiturismi, kalapüügi ja ratsutamisega. Kokku on majutuskohti vallas 110, aastaringseks kasutamiseks 25 voodikohta.

Turismiettevõtjate kõrval tegutsevad vallas veel mitmed väikeettevõtjad, kelle peamine tegevusvaldkond hõlmab kaubandust, metsa- ja puidutöötlemist, plastikust puhastusseadmete ja paatide tootmist, põllumajandussaaduste tootmist, käsitöötoodete valmistamist (dolomiit, puit), transporditeenuseid. Rahvale tööd pakkuvatest väikeettevõtetest tuleb nimetada OÜ S.E.G.U, OÜ Puitkatused, OÜ Rannaplast, OÜ Külakaubad, OÜ Kooli Kopli, OÜ Haakeri, OÜ Akopi, MTÜ Panga Areng, OÜ Saaremaa Pank, OÜ Rannavilla, OÜ Selgase Dolomiit, MLW Uustalu talu, FIE Arne Saarma, FIE Kaido Eigo. Lisaks pakub tööd STÜ Mustjala kauplus, Mustjala Postkontor, Mustjala Perearstipunkt ja Apteek. Suurim tööandja on Mustjala Vallavalitsus oma allasutustega: lasteaed-põhikool, raamatukogud, rahvamaja.

Mustjala valla kaunis puutumata loodus, pankrannikud, muistsed paigad, karstialad, metsa- ja rannamaastikud, militaarobjektid, ainulaadne Tagaranna kaluriküla – kõik see annab hea võimaluse loodusturismi arendamiseks. Mustjala looduskeskus pakub valla territooriumil 3 matkarada: Konati matkarada (4 km), Kalja karstiaala matkarada (0,9 km), Abula matkarada (6,8 km). Matkaradadele on võimalik tellida giiditeenust. Regulaarselt toimuvad RMK looduskeskuses mitmed erinevad näitused.

Mustjala vallas Ninase poolsaarel asub Saaremaa süvasadam, mis on ette nähtud kruisilaevade, jahtide ja purjekate vastuvõtmiseks. 2011. aastal külastas sadamat 8 kruisilaeva ja 20 jahti-purjekat, tuues Saaremaale üle 5000 turisti.

Saaremaa sadama vaatamisväärsused on välja toodud 2011. aasta algul ilmunud Mustjala valla infovoldikus. Voldik on eesti ja ingliskeelne, jagades teavet sadamapiirkonna kaunite looduspaikade asukoha ja kauguse kohta. Käesoleval hetkel on Saaremaa sadama lähipiirkonnas tähistatud, viidastatud, stendistatud järgmised looduskauid paigad: Ninase

küla pukktuulikud Piret ja Töll, Tagaranna kaluriküla, Estonia mälestusmärk, Ninase poolsaare linnu- ja loodusvaatlustorn. Kõikidesse nendesse looduskauitesses paikadesse on võimalik jõuda mööda mereranna kallasrada, mis on päiksetõusust loojanguni kõikidele avatud. Infovoldikul on ära märgitud ka kõik Mustjala valla vaatamisväärsused, neist kõige kuulsamad on Panga pank, Võhma kivikülv, tõrvapõletusahi, muinaslinnus, Paatsa maalinn, Tuiu rauasulatusahjud, Küdema kurisu, Mustjala Anna kirik. Infovoldikut jagavad I-punktid Saaremaa sadamas, Panga pangal ja Mustjalas.

Põhiprobleemid

- Süvasadama loodetust aeglasem käivitumine.
- Valla nõrk tutvustamine ja turundus.
- Peale Mustjala pulma puudub vallal oma turismitoode.
- Valla ettevõtjatest ja nende teenustest puudub andmebaas.
- Kohaliku toormebaasi vähene kasutus

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Tõhustatud on vallas asuvate ettevõtjate ning valla ja ettevõtjate vahelist koostööd.				
1.1. Ettevõtjate ümarlaud	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
1.2. Taristu loomine ettevõtluse arenguks (vesi, kanal, teed, tänavad, tänavavalgustus)	2013-2020		Fondid	Vallavalitsus
Eesmärk 2: Välja on arendatud tugiinfrastruktuur külastus- ja puhkealadel. Piirkonna turismiinfo on asjakohane ja kergesti kättesaadav kõigile.				
2.1. Infostendide ja reklaami paigaldamine: Küdema hoiuala, Ninase linnuvaatlustorn, Tagaranna militaarobjektid, Täri pärn, Türiseniidi kivi, Võhma maalinn, Mustjala bussiootepaviljon, Paatsa maalinn	2011-2020		Vallaeelarve, KIK, fondid	Vallavanem, külaseltsid, eraettevõtjad
2.2. Viitade paigaldamine: Õigeusu kirik, Ninase pank, Küdema hoiuala, Võhma maalinn, Paatsa maalinn, muinaslinnus, Kaanda meteoriidisadu, Merise rändrahn.	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Majandusnõunik, külaseltsid, ettevõtjad

2.3.	Interneti kodulehel oleva info pidev uuendamine ja täiendamine – ajakohasena hoidmine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallasekretär
2.4.	Infopunktide loomine ja tööshoidmine: Panga pank, Mustjala keskus, Saaremaa sadam	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
2.5.	Matkarajad koostöös naabervaldadega (Tagaranna – Pidula-Veere-Tagamõisa)				
2.6.	Valla infovoldiku kui visiitkaardi väljaandmine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
2.7.	Valla lehe jätkuv väljaandmine vähemalt kord kvartalis	2011-2020		Vallaeelarve	Rahvamaja juhataja
Eesmärk 3: Kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslikud objektid on välja arendatud külustusobjektideks.					
3.1.	Mustjala Anna ja Prohvet Eeliase kiriku restaureerimise toetamine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
3.2.	Tagaranna linnuvaatlustorni ja ümbritseva territooriumi väljaehitamine, korrastamine. Õuesõppe korraldamine	2011-2020		KIK, Vallaeelarve	Vallavanem, kool
3.3.	Militaarobjektide korrastamisele kaasabi osutamine Tagarannas, Pangal, Liikülas	2011-2020		KOP, fondid	Külaseltsid
3.4.	Keskaegse puhkelinnaku rajamise tegevuste elluviimisele võimaluste piires kaasabi osutamine	2011-2020		Fondid	Vallavanem
3.5.	Maalinnade võrgustiku (Võhma, Paatsa) projekti toetamine	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
3.6.	Geopargi marsruutide tähistamine (tahvlid, kaardid, sildid)	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
3.7.	Tagaranna Mäemetsa kinnistu arendustegevus.	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus
3.8.	Läänemere keskuse loomine Ninase poolsaarele	2011-2020		Fondid	MTÜ Baltic Sea Center
Eesmärk 4: Puhkekohad, kergliiklusteed, väikesadamad ja lautrikohad on rajatud, taastatud ja korrastatud (vt ptk Infrastruktuurid).					

4.1.	Munitsipaalmad mererannal: Rahtla küla Kallasmaa paadisilla ning puhkekohana, Merise küla Kaandaranna lautrikohana, Kugalepa küla Suurekivi paadisillana, Tagaranna küla Rannaugu külasadamana, Ninase küla Männiku Lautri paadisillana, Ninase küla Supelranna puhkeala ja supelrannana, Paatsa küla Paatsaranna paadisillana ja supelrannana, Võhma küla Veerenina, paadisillana ja puhkekohana, Võhma küla Külasadama paadisillana ja puhkekohana, Panga küla Seebilõuka külasadamana ja puhkekohana, Panga küla Lautri võrgukuuride, paadikuuride ja muu sellise ehitamise otstarbel	2011-2020		Vallaeelarve	Maakorraldus
4.2.	Varese sadama omandiõiguste lahendamisele kaasabi osutamine	2011-2020			Maakorraldus, MTÜ Varese sadam
4.3.	Kergliikusteede planeerimine ja rajamine.				
Eesmärk 5: Piirkonna ettevõtluskeskkonna ja puhkemajanduse arendamisel tehakse koostööd erinevate organisatsioonide ja ettevõtetega.					
5.1.	MTÜ Saarte Koostöökogu koostöös osalemine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem, OÜ Rannaplast
5.2.	MTÜ Saarte Kalandus koostöös osalemine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
5.3.	MTÜ Saarte Turismiarenduskeskus koostöös osalemine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
5.4.	Igakülgne koostöö Tallinna Sadamaga süvasadama arendamiseks	2011-2020			Vallavanem
5.5.	Saaremaa sadama ühiste kavatsuste täitmine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
5.6.	MTÜ Baltic Sea Centre koostöös osalemine.	2011-2020			Vallavalitsus
5.7.	Osalemine MTÜ-s Saarte Geopark	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavalitsus

4.8. Tehnilised infrastruktuurid

Mustjala valda läbivad riigimaanteedest Kuressaare-Võhma-Panga tugimaantee ning Tõlli-Mustjala-Tagaranna, Mustjala-Kihelkonna-Tehumardi, Silla-Küdema, Järise-Asuka, Pahapilli-Panga ja Orissaare-Leisi-Mustjala kõrvalmaanteed. Valla territooriumi kattev teedevõrgustik on piisav. Teedevõrgu arendamine ja hooldamine käib teehoiukava järgi. Vallas on koostatud teeregister.

Mustjala valla territooriumil on 3 sadamat: Ninase poolsaarel asuv Saaremaa sadam, Tagaranna külasadam ja Varese kalasadam. Munitsipaalomandisse taodeldavad maad mererannal: Rahtla küla Kallasmaa paadisilla ning puhkekohana, Merise küla Kaandaranna lautrikohana, Kugalepa küla Suurekivi paadisillana, Tagaranna küla Rannaaugu paadisillana, Ninase küla Männiku Lautri paadisillana, Ninase küla Supelranna puhkeala ja supelrannana, Paatsa küla Paatsaranna paadisillana ja supelrannana, Võhma küla Veerenina paadisillana ja puhkekohana, Võhma küla Külasadama paadisillana ja puhkekohana, Panga küla Seebilõuka paadisillana ja puhkekohana, Panga küla Lautri võrgukuuride, paadikuuride ja muu sellise ehitamise otstarbel.

Mustjala küla tsentraalkatlamaja lõpetas oma tegevuse 1994. aastal. Koolimaja katlamaja koos kütetrassidega renoveeriti 2004. aastal, millega omakorda liitus spordisaal 2005. aastal. Kortere lamutest on ainuke majasisesel tsentraalküttel Põlde tn 3. Mustjala küla ülejäänud kortermajades on lahendatud kütteprobleem individuaalselt.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse tarbijaid on hetkel Mustjala valla 4 allasutust, 3 ettevõtet ja külaelanikud. Kokku on veevarustusega liitunud 108 ja ühiskanalisatsiooniga samuti 108 elanikku. Veeprojekt on lõppenud, trassid uuendatud ja vesi hea kvaliteediga.

2004. aastal loodi AS Kuressaare Veevärk, mille aktsionär on ka Mustjala vald. Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfond tegi 2004. aastal otsuse anda tagastamatut abi Mustjala valla vee ja kanalisatsiooni infrastruktuuri rekonstrueerimistöödeks. Mustjala valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni objektid on omandanud AS Kuressaare Veevärk. Hetkel on AS Kuressaare

Veevärk Mustjalas sõlminud 14 lepingut. Viimati 15.02.2014 liitus Saaremaa Tarbijate Ühistu Mustjala Pood.

Prügimajandust korraldab Mustjala vald koostöös AS-iga Prügimees. Valla allasutuste prügikonteinerite tühendamise kulud on valla kanda, külad ja elanikud sõlmivad AS-iga Prügimees eraldi lepingud.

Põhiprobleemid

Teed ja tänavad:

- Valla teed ja tänavad on suhteliselt halvas seisukorras.
- Suveperioodil on külakeskustes tolmupebleemid.
- Vallal puudub oma kruusakarjäär (kruus ja täitematerjal tuleb sisse osta).
- Kergliiklusteede puudumine

Sadamad, lautrikohad:

- Saaremaa sadam ei tööta täies mahus, kruuisilaevade külastusi tagasihoidlikult.
- Enamus valla lautrikohad, supelrannad on riigilt munitsipaalomandisse taotlemata.
- Varese kalasadama omandiküsimus on lahendamata, sadam ei tööta.

Soojamajandus, energia:

- Valla allasutused asuvad hajali, puudub tsentraalne küte.
- Madalpingeliinide halb olukord (sügised sagedased voolukatkestused).

Veevarustus-ja kanalisatsioon:

- Vee kvaliteet Mustjala külas on suure rauasisaldusega.
- Tagaranna puurkaevu maaüksusel puudub arengukava

Jäätmekäitlus:

* avalikes prügikonteinerites ei toimu liigiti sorteerimist.

- Veel kõik valla elanikud ei ole sõlminud otselepinguid prügiveofirmaga ega soetanud konteinereid

Internet ja andmeside:

- Kogu vald ei ole pidevalt internetileviga kaetud.
- Tagaranna, Merise, Järise piirkonnas on mobiililevi lünklik.

Eesmärgid ja tegevused

Eesmärk, tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamise allikas	Vastutaja
Eesmärk 1: Valla teedevõrk on korrastatud ja hooldatud ning võimaldab ohutult liigelda nii mootorsõidukiga, kergliiklusvahendiga kui jalgsi.				
1.1. Teehoiukava koostamine	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik
1.2. Mustjala koolimaja läänepoolse otsa parkla asfalteerimine	2011-2010		Vallaeelarve	Vallavanem
1.3. Riigimaanteede Pahapilli-Panga ja Küdema-Silla mustkatte alla taotlemine	2011-2020		Riigieelarve	Vallavanem
1.4. Külakeskuste ja intensiivsema liiklusega teelõikude tolmuvabaks muutmine	2011-2020		Vallaeelarve, riigieelarve	Majandusnõunik
1.5. Külasiseste teede rekonstrueerimine, teeäärte võsa lõikamine külaelanike kaasabil	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik, külaseltsid
1.6. Intensiivsema kasutusega eraomandis olevate teede avaliku kasutamise lepingute sõlmimine	2011-2020			Majandusnõunik
1.7. Vallateede hooajaline sulgemine raskeveokitele	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik

vastavalt vajadusele					
1.8.	Pahapilli, Liiva bussiootekodade remondile kaasabi osutamine	2011-2020		Vallaeelarve KOP	Majandus-nõunik Külavanemad
1.9.	Kruusakarjääri taotlemine riigilt (Võhma Amara)	2011-2020		Vallaeelarve	Maakorraldus
1.10.	Valla munitsipaalomandisse jäävate teede aluse maa maakatastrisse kandmine	2011-2020		Vallaeelarve	Maakorraldus
1.11.	Valla küladesse suunavate viitade paigaldamine	2011-2020		Vallaeelarve	Majandus-nõunik
1.12.	Kergliiklusteede rajamine	2011-2020		Fondid	
Eesmärk 2: Lautrikohad ja väikesadamad on taastatud ja korrastatud.					
2.1.	Munitsipaalmaad mererannal: Rahtla küla Kallasmaa paadisilla ning puhkekohana, Merise küla Kaandaranna lautrikohana, Kugalepa küla Suurekivi paadisillana, Tagaranna küla Rannaaugu külasadamana, Ninase küla Männiku Lautri paadisillana, Ninase küla Supelranna puhkeala ja supelrannana, Paatsa küla Paatsaranna paadisillana ja supelrannana, Võhma küla Veerenina paadisillana ja puhkekohana, Võhma küla Külasadama, paadisillana ja puhkekohana, Panga küla Seebilõuka paadisillana ja puhkekohana, Panga küla Lautri, võrgu- ja paadikuuride ning muu sellise ehitamise otstarbel	2011-2020		Vallaeelarve	Maakorraldus
2.2.	Varese väikesadama arendajatele kaasabi osutamine	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Maakorraldus, MTÜ Varese sadam
Eesmärk 3: Valla hooned on energiasäästlikud. Kasutatud on keskkonda säästvaid küttesüsteeme.					
3.1.	Päevakeskuse, perearstipunkti, raamatukogu elektrikütte asendamine ökonoomsemate kütteviisidega, soojuspump,	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Majandus-nõunik

	päikesepaneelid.LED valgus, tuulegeneraatorid.				
3.2.	Rahvamaja akende vahetamine, hoone välisfassaadi soojustamine	2011-2020		Vallaeelarve, riik, fondid	Rahvamaja juhataja
3.3.	Vallamaja akende vahetus, fassaadi soojustus.	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem
3.4.	Katlmaja-garaaži akende vahetamine, soojustus.	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Majandusnõunik
3.5.	Koostöö edendamine AS Eesti Energi kvaliteetse elektrienergia tagamiseks (elektrita majapidamised)	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Vallavanem Eesti Energia
Eesmärk 4: Valla elanikud on varustatud kvaliteetse joogiveega, kanalisatsioonivõrgustik on rekonstrueeritud.					
4.1.	Hajaasustuse veeprogrammi toetamine (kaevuprojektid)	2011-2020		Vallaeelarve, fondid	Majandusnõunik
Eesmärk 5: Kõigil valla kodanikel ja ettevõtetel on võimalus keskkonda säästvale prügiteenusele.					
5.1.	Jäätmekava kehtestamine	2011-2012		Vallaeelarve	Majandusnõunik
5.2.	Intensiivsema külastavusega valla piirkondades jäätmete kogumise korraldamine	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik
5.3.	Jäätmete liigiti kogumise korraldamine vastavates kokkukandepunktides (Mustjala, Võhma)	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik
Eesmärk 6: Kogu vald on kaetud kvaliteetse telefonside ja interneti püsiühendusega.					
6.1.	IT-seadmete täiustamine ja uuendamine valla kõikides allasutustes.ISKE.	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik
Eesmärk 7: Valla ja külade keskuste üldkasutatavad haljasalad on korrastatud, elamud kaunid. Vald töötab maakonnas heakorra konkursi parima tiitli nimel.					
7.1.	Kauni kodu tunnusemärgi jätkuv väljaandmine	2011-2020		Vallaeelarve	Vallavanem
7.2.	Heakorrakonkursi korraldamine, kauni kodu tunnustamine.	2011-2020		Vallaeelarve	Majandusnõunik
7.3.	Heakorra tehnika ja	2011-2020		Vallaeelarve,	Majandus-

	töövahendite uuendamin			fondid	nõunik
7.4.	Heakorra teenuse paketi sisseostmine (muruniitmine, teeäärte võsa)	Vajadusel		Vallaeelarve	Majandusnõunik
7.5.	Kalmistu elektriga liitumine, kiviaia taastamine.			Vallaeelarve	Majandusnõunik

5. VALLA LÄHIAASTATE INVESTEERIMISPRIORITEEDID

	Tegevus	Aeg	Maksumus	Rahastamisallikas	Vastutaja
1	Rahvamaja rek.-e polüunktsionaalseks hooneks.	2011-2020	770 000	Fondid, vallaeelarve, riigieelarve (Kultuuriministeerium)	Vallavanem Majandusnõunik
2	Koolimaja soojustamine, mänguväljaku, majandushoone, avaliku sauna rajamine, saali põranda turvakate, staadioni kaugühperaja renov.-e.	2011-2020		Fondid Vallaeelarve Vallaeelarve, fondid.	Vallavanem, Majandusnõunik
3	Päevakeskuse soojustamine, renoveerimine, üleminek säästlikumale küttesüsteemile, sisustamine.	2011-2020		Riigieelarve Vallaeelarve	Vallavanem Majandusnõunik
4	Hajaasustusega veeprogrammi elluviimine	2011-2020		Vallaeelarve Vallaeelarve	Vallavanem Majandusnõunik
5	Mustjala raamatukogu II etapi rekonstrueerimine	2011-2020		Vallaeelarve Fondid (PRIA)	Vallavalitsus
6	Võhma külamaja arendus (saun sportimisvõimalused jm)	2011-2020		Fondid Vallaeelarve, fondid	Võhma kultuuri- ja spordiselts
7	Kõlakoja/laadaplatsi arendustegevus	2011-2020		Leader, KÜSK,	Vallavalitsus Külaselts

ELANIKE ARV MUSTJALA VALLA KÜLADES

	2011	2012	2013	2014
	747	736	740	711
Mustjala	291	287	285	266
Võhma	103	105	108	106
Küdema	70	58	60	56
Vanakubja	52	51	48	46
Silla	45	48	46	42
Panga	35	34	35	33
Pahapilli	25	26	24	24
Järise	19	19	18	18
Ninase	17	16	18	20
Paatsa	18	18	18	18
Selgase	12	13	15	17
Liiva	16	16	16	16
Liiküla	9	9	8	9
Jauni	9	9	10	10
Rahtla	7	6	7	7
Tagaranna	7	9	12	12
Kugalepa	5	3	3	3
Tuiu	2	2	2	1
Kiruma	3	3	3	3
Ohtja	2	4	4	4
Merise	0	0	0	0

Andmed seisuga 01.01.2011

01.01.2012

01.01.2013

01.01.2014